

9

NECESSITATS I SERVEIS SOCIALS. LES ORGANITZACIONS ASSOCIATIVES

RESUM

En aquesta edició de la MEMÒRIA s'han inclòs informes referits a les situacions i als col·lectius que s'enumeren a continuació: models de gestió pública i concertació externa, vulnerabilitat i exclusió social a les Illes Balears, immigració i organitzacions d'iniciativa social.

D'una banda, continuam la línia de treball iniciada en l'edició anterior de la MEMÒRIA referida a l'anàlisi de dinàmiques socials generadores de situacions de necessitat o vulnerabilitat de persones i col·lectius. Aquesta anàlisi ens ha de permetre apreciar l'evolució de determinats factors estructurals i la seva relació amb la generació de necessitats.

D'altra banda, introduïm l'anàlisi d'una nova dimensió referida als models de gestió pública i concertació externa. Aquest aspecte, que implica sempre la col·laboració d'iniciativa pública i privada, és present des dels orígens dels serveis socials i amb els anys ha assumit cada vegada més importància en el conjunt del sistema de protecció social propi i específic dels serveis socials.

Quant a la tasca de valoració de situacions de dependència i fins al final de l'any 2007, s'han tramitat 9.318 expedients, s'han fet 4.089 valoracions d'aquests i s'han elaborat 711 plans individuals d'atenció (PIA). Com podem apreciar, en aquesta etapa inicial de desenvolupament gradual que preveu la Llei de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, la tramitació d'expedients ha assolit uns valors notables, tant pel que fa a sol·licituds de valoració com també a la tramitació d'expedients i a les valoracions.

9.1.

INTRODUCCIÓ

L'interès per l'articulació de fórmules de col·laboració entre la iniciativa privada i l'Administració pública ha estat presents des de la creació dels serveis socials en el període postconstitucional. De fet, ja l'any 1990 tingueren lloc al monestir de la Real, a Palma, les I Jornades de Contractació Externa de Serveis Socials a l'Administració Pública.

Les dimensions de les necessitats socials i la seva previsible —tot i que canviant— consolidació estructural presentaren diversos reptes (d'organització, financers, etc.) que feien pensar en la necessitat d'aquesta col·laboració. De fet, a la Llei d'acció social de les Illes Balears de l'any 1987 les referències a la participació de la iniciativa privada eren constants i sempre es vinculaven a la insuficiència de recursos per part de l'Administració pública.

Amb el temps aquesta col·laboració de l'Administració pública amb el que s'ha denominat «tercer sector» ha anat assumint diverses fórmules juridicoadministratives (subvenció, conveni, concert, contracte...) i també ha anat incrementant el seu pes sobre el conjunt d'actuacions pròpies del sistema de serveis socials.

D'altra banda, l'escenari que progressivament es va dibuixant pel que fa a l'atenció a situacions de dependència sembla que, amb relació a la prestació de serveis, no farà més que incrementar, encara més, aquesta col·laboració.

Els anys vuitanta van esdevenir una època d'importants crisis econòmiques i socials en moltes de les societats occidentals. Aquestes crisis, caracteritzades per elevats dèficits fiscals i una important reducció de la recaptació d'imposts, van evidenciar un model tradicional d'Administració pública amb una gran sobrecàrrega de costos i una forma ineficient de funcionar que significava un impediment al desenvolupament econòmic de les societats. Aquest model «tradicional» d'Administració pública es caracteritzava per una alta burocratització i pel monopoli de la producció dels béns i serveis públics.

A partir d'aquesta evidència van sorgir nombroses iniciatives que partien sobretot de tesis liberals que reclamaven una reforma en profunditat de les administracions públiques. En aquest sentit, les tres E (eficiència, economia i eficàcia) apareixien com a principis de canvi de la gestió pública, com també la introducció de mètodes i tècniques de gestió privada en les organitzacions públiques. El paradigma de la nova gestió pública va implicar un procés de transformació de les administracions públiques amb la voluntat de retallar costos, incrementar la transparència i l'eficiència productiva de les organitzacions públiques, reduir les rigideses i aconseguir un personal més incentivat.

Dos dels eixos sobre els quals es construïa la nova gestió pública varen ser el de la

contractació externa de serveis públics i el de la concertació amb la iniciativa social.

A l'Administració dels serveis socials a les Illes, aquesta transició va arribar ràpidament, ja que permetia limitar el desenvolupament de l'oferta sense fer créixer ni consolidar l'Administració pública. Aquesta política ha passat per moltes etapes, però no s'ha pogut evitar el creixement de l'oferta pública i el compromís de les administracions. Des de final dels anys noranta, conviu una administració pública dels serveis socials en procés de normalització i homologació estatal amb una millora del procés de concertació amb les iniciatives socials (millora de la fiscalització pública, transparència de la gestió, increment de les ofertes, etc.), denominades en conjunt «tercer sector».

No hi ha dubte que el tercer sector té un paper cada cop més important en les societats occidentals contemporànies com a proveïdor de serveis públics i que modifica les agendes d'actuació polítiques o, fins i tot, identifica noves demandes socials que afecten, sobretot, els col·lectius més vulnerables.

L'increment dels estàndards de vida, la disponibilitat de més temps lliure, l'augment de les iniciatives voluntàries, els nivells educatius cada vegada més alts, els canvis de rols dins la família, etcètera, han contribuït a un increment del replantejament dels estats del benestar i de les seves formes de proveir béns i serveis; l'augment de l'autonomia personal ha implicat un resorgiment de la iniciativa associativa dels ciutadans i ha contribuït a dissenyar noves formes de col·laboració entre els tres grans sectors (estat - societat - mercat). Aquest

fet ha potenciat la descentralització de serveis en l'àmbit comunitari, ha ofert noves formes de participació democràtica i ha creat tot un mosaic d'organitzacions diverses, diferenciades i heterogènies, que avui dia anomenem «tercer sector».

Podem definir el tercer sector, doncs, com un conjunt d'organitzacions privades, sense ànim de lucre, que tenen com a objectiu final aconseguir la promoció de les persones, reduir les desigualtats socio-econòmiques i evitar, en última instància, l'exclusió social dels individus.

Les entitats i les organitzacions del tercer sector són, en principi, organitzacions properes al territori que han nascut a partir d'iniciatives dels ciutadans i que, per tant, han estat creades de baix a dalt. Això significa que són creades per tal de respondre a les necessitats que, en un moment determinat, ha de satisfer la societat civil.

A escala quantitativa, es tracta d'un sector en constant creixement. Actualment a les Illes Balears hi ha més de 500 organitzacions que desenvolupen la seva actuació en el marc dels serveis socials (organitzacions per a persones grans, per a persones amb discapacitats, infància, família, dones, drogues, inclusió social, etc.) que mouen més de 60 milions d'euros de pressupost anual. Si sumam totes les persones que treballen en entitats i organitzacions d'iniciativa social, la xifra supera les 3.500 persones.

La concertació entre el sector públic i la iniciativa social és fonamental per mantenir bona part de l'actuació social del tercer sector. Possiblement, encara cal ampliar-ne la concertació, però els resultats fins a l'any 2007 han estat plenament satisfac-

toris amb relació als tres objectius plantejats: garantir els serveis, reconèixer els drets i accedir-hi en igualtat de condicions, i garantir el preu públic. En aquesta secció només es tracta de la concertació desenvolupada des del Govern de les Illes.

9.2.

PERSONES GRANS

L'evolució demogràfica que es va produir en l'última dècada a la comunitat autònoma de les Illes Balears va conduir a un envelliment de la població, ara moderat per la immigració. A més dels canvis quantitius, se'n produeixen d'altres de qualitatius, de manera que aquestes persones gaudeixen cada vegada d'unes condicions de salut millors i d'una esperança de vida més elevada. Però l'envelliment no s'ha de tractar com un problema sinó com un resultat associat en principi a un fet valuós en si mateix: la longevitat de la població. L'envelliment constitueix un repte per reorientar les polítiques davant les noves necessitats. No obstant això, no podem obviar que hi ha problemes de falta d'autonomia característics del col·lectiu de la gent gran que es manifesten en tres aspectes fonamentals: l'econòmic, el funcional o sanitari, i el social o de convivència. El canvi d'escenari indicat implica repercussions importants, particularment pel que fa a la demanda de serveis i de prestacions, amb una pressió creixent en termes de demanda sanitària, de serveis socials i en matèria de pensions. Per això, aquest envelliment poblacional ha d'obligar l'Administració a fer una sèrie d'ajustaments en les polítiques que du a

terme, a causa de les implicacions socials, econòmiques i culturals que comporta. La política actual del Govern de les Illes Balears, que es concreta en les mesures estratègiques amb relació a les persones grans i en diverses accions, és la correcta, però no té la importància pressupostària que necessita ni és seguida de manera adequada per altres administracions. Les polítiques correctes poden trobar-se en perill per la precarietat pressupostària, en especial pel que fa a la implantació de la Llei de la dependència a les Illes, seguint el ritme que estableix el mateix text legal.

9.2.1. AJUDES PER ALS CENTRES D'ESTADES DIÛRNES I ADAPTACIÓ DE RESIDÈNCIES PER ATENCIÓ DE DIA

Una de les prestacions que ha assumit una importància fonamental —coherent amb el criteri de mantenir la gent gran al seu domicili mentre sigui possible i mentre aquestes persones ho vulguin— són els centres d'estades diürnes.

L'esforç realitzat el 2007 ha estat molt rellevant, amb 42 convenis signats per un total de 2.566.141,46 euros; això representa un augment del 167,52% respecte de 2002 (s'hi havien dedicat 1.531.800 euros). (Vegeu el quadre A III-122.) Aquest increment va ser important per la rellevància pressupostària i per les persones que se'n varen beneficiar (més de 1.500 persones, en situació de dependència). El manteniment d'aquests projectes es basa a subvencionar corporacions locals i entitats privades sense afany de lucre per dur a terme intervencions que responguin a les línies de suport a malalts d'Alzheimer i d'altres demències: construcció, adaptació

o manteniment de residències per a estades diürnes, petites unitats de convivència, etc. Són projectes cofinançats pel Govern de les Illes Balears i pel Ministeri de Treball i Afers Socials (el 2007), i es destinen amb caràcter preferent a les persones amb dependències relacionades amb les demències, especialment l'Alzheimer.

La Direcció General d'Atenció a la Dependència també ha concedit ajudes a 20 anys per a la millora de centres de dia a 15 ajuntaments de les Illes per un valor total de 5.230.442,40 euros, 275.929,87 dels quals s'han bestret; és a dir, el 5,28% del total. Aquesta línia de finançament es completa amb diversos programes i plans de dotació i millora de serveis. (Vegeu el quadre A III-123.)

9.2.2. LA CREACIÓ I LA MILLORA DELS CENTRES PER A PERSONES GRANS

L'anomenat Pla 10 és un conveni de cooperació pluriennal que pretén establir una xarxa de centres d'atenció per a la gent gran que arribi a tots els municipis de les Illes Balears. Aquest any 2007 s'han quasi completat els convenis signats el 1998 i 1999. (Vegeu el quadre A III-124.) L'objecte de les subvencions se centra bàsicament en l'equipament, l'adquisició, l'obra o la inversió directament relacionada amb les matèries d'acció social. El Pla 10 permet una diversificació de les inversions i un desplegament ràpid dels recursos per als col·lectius de la gent gran. Els projectes que s'han finançat al llarg de 2007 encara es desenvolupen. El volum dels pagaments realitzats al llarg de 2007, per aquest conceptes, supera la xifra de 286.448 euros.

El volum total de finançament s'ha anat reduint, al llarg dels darrers anys, des de 591.730 euros de 2002, repartits en un total de 37 projectes en procés d'execució, fins als 16 actuals encara sense completar. Molts d'aquests projectes s'han revisat al llarg dels darrers anys, per tal d'adequar-los a les previsions econòmiques, de ritmes de realització, etc.

9.3.

DISCAPACITAT I DEPENDÈNCIA

La major visibilitat de les situacions de discapacitat i dels drets de les persones amb discapacitat (reconeixement de noves situacions i malalties cròniques), l'augment de la consciència social de la necessitat de la inclusió, les noves línies d'actuació i la capacitat d'actuació de la iniciativa social en aquest sector, com també la millora de la qualitat de l'atenció que ja s'ofereix, són reptes que s'aborden correctament, però en els quals, tot i així, cal aprofundir. Els convenis i línies de suport desenvolupats en aquest sector són difícils de resumir en unes poques dades i pàgines, però es pot intentar simplificar a partir dels grans plans de suport vigents.

9.3.1. CONVENIS PER FINANÇAR DIVERSES ACTUACIONS SOCIALS I DE SUPPORT PSICOLÒGIC

Aquests convenis per a les persones amb discapacitats es desenvolupen conjuntament entre el Govern de les Illes Balears i el Ministeri de Treball i Afers Socials (2007); s'executen a partir de projectes presentats per les entitats del sector, adequats als criteris generals d'atenció pel que

fa a aquest col·lectiu de població, i es financen mitjançant subvencions a les entitats privades sense afany de lucre per a dur terme projectes que tenen com a finalitat impulsar-ne la rehabilitació sociosanitària o l'atenció integral. Tenen una importància limitada, però impliquen més de 950 beneficiaris i representen 119.414,23 euros. (Vegeu el quadre A III-127.)

El volum total de finançament es reparteix en un total de 18 projectes, que encara estan en procés d'execució. El projecte més important de tots és el de l'Associació Balear d'Esclerosi Múltiple (ABDEM) per desenvolupar serveis complementaris al centre de dia i rehabilitació, per la qual cosa han rebut 50.090,61 euros, és a dir, el 21,90% del total de les despeses realitzades el 2007.

Tots aquests projectes són fiscalitzats per poder tenir dret a mantenir el finançament, i han aconseguit uns graus importants d'acompliment dels compromisos que s'estableixen en els convenis.

9.3.2. LA MILLORA DELS CENTRES PER A LES PERSONES AMB DISCAPACITATS

Igualment que per al sector de la gent gran, se segueix desenvolupant el Pla 10 en aquest àmbit. L'objectiu és establir una xarxa de centres d'atenció per a les persones amb discapacitats que arribi a tots els municipis de les Illes Balears. Els quatre projectes que s'han finançat al llarg de 2007, actualment encara s'executen. (Vegeu el quadre A III-126.) El volum de finançament supera la xifra 119.414 encara, però es tracta de finançament en procés de reducció a mesura que se compleixin els processos d'execució. El projecte més important és el del Patronat Agrupació Pro-Minusvà-

lids d'Inca, per a la creació de la residència per a persones amb minusvalidesa greu. El volum d'aquest projecte és de 69.574 euros, és a dir, més del 58%.

9.3.3. EL SUPORT A LES ASSOCIACIONS I A LES ENTITATS

Una altra de les línies d'actuació del Govern de les Illes Balears, basada en convenis, consisteix a donar suport a associacions i a entitats, i representa un import global de 8.920.449 euros. Per fer efectiu aquest suport, cada any es fa una convocatòria de projectes que s'adrecen a les persones amb discapacitat. L'any 2007 s'han finançat 11 projectes de diverses entitats de gran representativitat en el sector: AIPSD, AMADIBA, AMADIP, APROSCOM, ASINPROS, ASPACE, ASPAS, Fundació Respiralia, Habitatges Tutelats Santíssima Trinitat, Patronat Inca i PRODIS Pollença.

El projecte més important és el d'AMADIP, per crear la residència i centre de dia del Pla de na Tesa. L'import d'aquest projecte és de 222.780 euros per a despesa financera i 1.529.917,77 euros per a inversió, és a dir, més del 19,65%.

9.3.4. L'ATENCIÓ A LES SITUACIONS DE DEPENDÈNCIA

Des que al mes d'abril de l'any 2007 s'inicià la tasca de valoració de situacions de dependència i fins a final d'any 2007 s'han tramitat 9.318 expedients, efectuant-se 4.089 valoracions d'aquests i s'han elaborat 711 Plans Individuals d'atenció (PIAS). Com podem apreciar, en aquesta etapa inicial de desenvolupament gradual que preveu la Llei de promoció de

l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, la tramitació d'expedients ha assolit uns valors notables, tant pel que respecta a sol·licituts de valoració com també a la tramitació d'expedients i valoracions.

Les dades generals d'activitat en funció del Grau i nivell de dependència són les següents (Vegeu quadre A III-126.1).

Les tramitacions d'expedients per Illes, en el cas de Menorca i Eivissa, assoleixen valors molt semblants, essent les tramitacions més nombroses les efectuades a Mallorca. De totes formes sense disposar del total de beneficiaris potencials per a cada una de les Illes, no es pot valorar adequadament el desplegament territorial de la Llei. (Vegeu quadre A III-126.2).

Pel que respecta a la distribució de valoracions i PIAs per Illes les dades són les que presentem als quadres A III-126.3 i A III-126.4).

Pel que respecta als expedients nous resolts, és a dir, que han estat valorats i que han estat vists per l'òrgan de valoració les dades, desagregades per grau, nivell i Illa són les que s'adjunten als quadres A III- 126.5 al A III-126.11).

9.4.

PROGRAMES D'INTEGRACIÓ SOCIAL

El suport a administracions locals, entitats i organitzacions socials es completa en diversos sectors, en especial el d'infància i família i el de persones en processos d'inclusió social. Però hi ha un conjunt d'ac-

tuacions diverses que s'ha anat configurant com a part de l'oferta estable a les Illes, amb una oferta apreciada i de rellevància. (Vegeu quadre A III-127).

Es tracta d'una línia d'acord de finançament d'actuacions a centres públics o d'iniciativa social, per tal de garantir projectes d'accés igualitari de tots els ciutadans que ho necessiten.

Les dimensions de la concertació són molt destacades. En el quadre s'inclouen els projectes executats, amb un cost total de 496.110 euros i més de 2.500 persones beneficiades. (Vegeu el quadre A III-128.)

9.5.

VULNERABILITAT I EXCLUSIÓ SOCIAL A LES ILLES BALEARS

L'anàlisi d'aquest apartat es basa en el plantejament metodològic que es recull a la *Memòria del CES 2006* (pàg. 619-622), i que dóna lloc a l'estudi dels factors d'exclusió i vulnerabilitat social en les dimensions següents: l'ocupació, l'educació i la cultura, l'habitatge, i la ciutadania i la participació política. El lector també pot trobar una primera aproximació al tema en l'anàlisi més quantitativa que s'ha fet en l'apartat 1 d'aquest capítol, en el qual ja s'ha presentat tot un seguit d'informació a partir de la font bàsica estadística que és l'Enquesta de condicions de vida de l'INE. A continuació, presentam simplement una actualització dels indicadors socials que ja vàrem analitzar en l'edició de l'any passat per a cada una de les diferents dimensions.

9.5.1. EL TREBALL: L'EIX FONAMENTAL⁵²

Amb relació als indicadors plantejats en l'edició de l'any passat, podem constatar que l'eventualitat afecta el 28,9% dels assalariats (2,2 punts menys). Aquest percentatge està gairebé tres punts per sota de la mitjana estatal. L'indicador representa una de les dimensions més específiques de la vulnerabilitat laboral i tampoc no es registren resultats especialment negatius, i més si tenim en compte que està vinculada a l'estacionalitat de l'activitat turística. Segons l'Enquesta de condicions de vida, el 14,9% de la població adulta que treballava el 2006 havia canviat de feina en els darrers dotze mesos. Aquest percentatge era superior a la mitjana estatal i comporta que les Illes estan en la tretzena posició del rànquing de comunitats autònomes. Cal dir que el 32,1% dels canvis han implicat aconseguir una feina més adient, mentre que tan sols el 20,6% ho ha fet per haver acabat el contracte o obligat per l'empresa.

Amb relació a la cobertura dels convenis, la nostra comunitat autònoma és la segona que presenta una major cobertura dels convenis. Així, el 58,06% dels assalariats treballen en condicions pactades en convenis d'empresa, sectorials o d'àmbit autonòmic. A més, s'han de tenir en compte els treballadors que desenvolupen la seva activitat en el marc de convenis interautonòmics, la qual cosa comporta augmentar la cobertura fins al 81%. L'especialització productiva vinculada a les activitats turístiques facilita que es mantinguin aquestes taxes de cobertura tan elevades. (Vegeu quadre A III-129.)

52. Aquestes dades es poden ampliar en el capítol II d'aquesta MEMÒRIA.

Pel que fa als salaris, són els setens més elevats de tot l'Estat.⁵³ Ara bé, els nivells d'activitat laboral són dels més elevats, cosa que explica els alts nivells de renda. Tot plegat implica que hi hagi més de mig milió de persones treballant a la temporada alta, i ho fan amb un nivells d'eventualitat inferior a la mitjana estatal. L'atur és manté en unes 38.000 persones.

9.5.2. L'EDUCACIÓ I LA CULTURA: PREVENCIÓ DE L'EXCLUSIÓ

L'educació i la formació de la població són uns dels factors bàsics per a determinar les possibles tendències socials i, per altra part, definir l'estoc de capital humà del qual disposem per afrontar els reptes socials i econòmics immediats. Aquest és probablement el factor en el qual més s'ha insistit des de les administracions, però ara per ara els resultats continuen sent poc profitosos: som la comunitat autònoma amb el percentatge més baix de població amb estudis universitaris i, a la vegada, la que registra la taxa d'abandonament prematur més alta darrere de Múrcia, Castella-la Manxa i Andalusia. Aquestes dades es poden ampliar en l'apartat 4 d'aquest capítol.

9.5.3. L'HABITATGE⁵⁴

La informació de què es disposa en l'actualitat relativa a persones sense llar es troba a les memòries dels programes i serveis específics, si bé el 2004 l'Institut Nacional d'Estadística va elaborar l'Enquesta sobre les persones sense llar i estimà que a les Illes hi havia un total de

511 persones usuàries dels centres i serveis per a transeünts. (Vegeu quadre A III-129.)

A l'Enquesta de condicions de vida es presenten resultats relatius a les despeses realitzades per les llars en concepte d'habitatge. Les llars de les Illes tenen les segones despeses més elevades de tot l'Estat, tan sols superades pels residents a la Comunitat de Madrid. En total, cada llar dedica 285 euros a l'adquisició, lloguer o manteniment de l'habitatge on resideix, cosa que implica dedicar-hi el 32% més del pressupost que es dedica al conjunt de l'Estat per aquest concepte.

El règim de tinença de l'habitatge és un indicador que ens aporta informació sobre la riquesa, sobre la propietat acumulada, ja que se suposa que la propietat és el resultat del treball de generacions anteriors o bé de la mateixa generació. Per tant, hem de suposar que com més elevat sigui el percentatge d'habitatges en propietat, més riquesa per a les llars; mentre que el percentatge d'habitatges en lloguer s'ha d'interpretar en el sentit contrari, la impossibilitat de comprar. Aquesta interpretació s'ajusta al comportament de les unitats familiars en el mercat espanyol de l'habitatge, mentre que en altres indrets de la Unió Europea no s'interpreta en el mateix sentit. Per altra part, són indicadors molt condicionats per els moviments migratoris, especialment en les zones geogràfiques com la nostra, que és una zona d'acollida de població estrangera i jove. Dit això, la nostra situació no és gaire positiva, pel que fa a la propietat de l'habitatge, ja que tan sols el 71,7% de les llars viuen en un habitatge en règim de propietat, mentre que per al conjunt de l'Estat

53. INE, Enquesta trimestral de cost laboral (ETCL).

54. El lector pot ampliar aquesta informació en l'apartat 6 d'aquest capítol.

aquest percentatge és del 82,5%. Això representa que la nostra comunitat autònoma sigui la que registra el percentatge més baix amb relació al conjunt de l'Estat. En canvi, estam en la primera posició pel que fa a les persones que viuen en llars en règim de lloguer, amb el 15,5% del total de llars, 8,2 punts per sobre de la mitjana estatal, que és del 7,3%. El 9,1% de les llars viuen en habitatges de cessió gratuïta; la mitjana per al conjunt de l'Estat és del 7,1%.

A més de tenir unes despeses elevades pel concepte d'habitatge, les llars de les Illes tenen més problemes del que és habitual amb l'entorn, ja que només el 49,8% de les llars manifesten que no tenen cap problema. Els renous al carrer produïts pels veïnats, la contaminació i les males olors, com també la delinqüència i el vandalisme són problemes que afecten percentatges elevats de les llars. Aquests indicadors estan molt per sobre dels resultats del conjunt de l'Estat i ens situen en la tretzena posició en el rànquing de comunitats autònomes. Per estudis que s'han fet recentment sabem que els problemes amb l'entorn de l'habitatge estan molt relacionats amb les zones urbanes de classe obrera i on es concentra un major volum de població en situació de precarietat laboral (en atur o amb contracte eventual).

9.5.4. LA CIUTADANIA I LA PARTICIPACIÓ POLÍTICA. LA NECESSITAT DE LA INTERVENCIÓ PÚBLICA, LA MILLORA DELS INDICADORS SOCIALS I ELS PROGRAMES DE LLUITA CONTRA L'EXCLUSIÓ SOCIAL I DE GARANTIA D'INGRESSOS

Malgrat que els programes de garantia d'ingressos i de lluita contra l'exclusió social estiguin socialment legítims, l'actuació

que desenvolupen l'Administració autonòmica i les administracions locals es continua inclinant a favor dels programes vinculats a activitats. Així, podem comprovar com el pressupost destinat a persones en risc d'exclusió social és de 3.536.559,58 euros. (Vegeu quadre A III-130.) Les nòmiques de la renda mínima d'inserció que finança la Direcció General d'Atenció a la Dependència de la Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració és de 2.809.079,00 euros, que es tradueixen en ajudes directes a les persones que no tenen ingressos i que no compleixen els requisits per accedir a les pensions no contributives (34.855.256,93 euros de pressupost). Bàsicament, l'objectiu d'aquest tipus de prestacions econòmiques i dels programes d'ingressos mínims és procurar un nivell de benestar mínim/indispensable a les persones més desfavorides.

A més d'aquests programes, la intervenció pública de les administracions (Servei d'Ocupació de les Illes Balears, consells insulars, ajuntaments) i de les entitats socials sense afany de benefici es concentra especialment en els itineraris d'inserció específics per a persones en risc d'exclusió social. La despesa prevista a la darrera convocatòria de subvencions és de 7.312.8599,44 euros. (Vegeu quadre A III-131.)

En definitiva, el concepte d'«exclusió» s'utilitza com a descriptor de les situacions en les quals els ciutadans afectats caminen per un itinerari de pobresa de difícil retorn a la «normalitat». Analitzant l'efecte que aquests programes tenen sobre la reducció dels nivells de pobresa, sembla evident que s'han de repensar les actuacions, s'han de cercar noves línies d'actuació que facilitin la inserció social i labo-

ral de les persones que es trobin en situació d'exclusió i s'han de desplegar programes que redueixin els efectes dels processos que generen vulnerabilitat i que, en conseqüència, tenen un caire preventiu.

Els escenaris de futur sobre la protecció de les persones en situació d'exclusió demanen la renovació d'un pacte social entre benestar social i progrés econòmic que aconseguixi la satisfacció de la ciutadania i contribueixi a la cohesió social.

Per acabar aquest apartat, cal fer una reflexió final en el sentit que és molt necessari desenvolupar sistemes estadístics que permetin desenvolupar els indicadors sobre el fenomen de l'exclusió social, a fi de poder establir la comparació entre les comunitats autònomes i entre l'Estat espanyol i els països europeus. Per tant, és necessari que els organismes competents defineixin la relació d'indicadors bàsics per poder estudiar l'exclusió social, tant des d'un punt de vista sectorial com territorial. En molts casos la informació hi és, tan sols manca processar-la correctament. El pla d'estadística de la comunitat autònoma hauria de definir la informació bàsica que han de produir les administracions públiques relativa a la gestió de programes de protecció social i a les característiques socials dels seus usuaris. D'aquesta manera, seria més senzill per a les administracions produir la informació corresponent als diferents plans nacionals (Pla Nacional d'Inclusió, Pla Concertat de Prestacions Bàsiques, estadístiques internacionals del Sistema europeu d'estadístiques de pro-

tecció social, etc.) i complir les obligacions estadístiques que es deriven del finançament de les actuacions.

La proposta del grup de treball d'indicadors del Comitè de Protecció Social de la Comissió Europea representa un gran avenç en aquesta línia.

El Consell Europeu de Lisboa (març de 2000) acordà establir un sistema d'indicadors comú, el Consell de Niça (desembre de 2000) va definir els objectius en matèria de lluita contra la pobresa i l'exclusió social i el Consell d'Estocolm (març de 2001) va establir que els indicadors «haurien de permetre als estats membres i a la Comissió supervisar els progressos registrats respecte a l'objectiu marcat pel Consell Europeu de Lisboa, que consisteix a donar un impuls decisiu a l'eliminació de la pobresa abans de 2010, facilitar una millor comprensió de la pobresa i l'exclusió social en el context europeu i identificar i intercanviar exemples de bones pràctiques».⁵⁵ En el Consell Europeu de Laeken (desembre de 2001) es definiren els indicadors bàsics i els primers resultats es presentaren al Consell Europeu de Barcelona (març de 2002). Posteriorment, aquesta bateria d'indicadors s'ha revisat, se n'han eliminat alguns (percepció subjectiva de salut) i se n'hi han afegit de nous. Les dimensions que es tenen en consideració són els ingressos, l'ocupació, l'educació i la salut. Tal com apunten diferents autors,⁵⁶ són indicadors pensats per mesurar resultats i per detectar diferències objectives.

55. Comitè de Protecció Social, Informe sobre els indicadors en l'àmbit de la pobresa i l'exclusió social, octubre de 2001. Pàg. 1.

56. Atkinson i altres.

S'estableixen tres nivells d'indicadors: els dos primers són de compliment obligatori per part dels estats membres, mentre que el tercer queda a l'arbitri de cada un dels estats. Els indicadors primaris fan referència als aspectes considerats bàsics de l'exclusió social, mentre que els indicadors secundaris descriuen dimensions complementàries del problema.

Manca establir acords sobre indicadors relatius l'habitatge, En qualsevol cas els plans d'acció han d'aportar informació sobre: 1) habitatge, 2) cost de l'habitatge i 3) persones sense llar i altres condicions d'habitatge precari.

En conclusió, els indicadors acordats tenen un marcat caràcter econòmic i segueixen la tradició de considerar la pobresa i l'exclusió com a estats, com a ports d'arribada de les persones. Onze dels vint-i-un indicadors es refereixen als nivells de renda i a la seva distribució, cinc a l'accessibilitat al principal mecanisme de distribució de rendes (el mercat de treball), tres a la capacitat per accedir en condicions al mercat de treball, un a la salut (que podria agregar-se al bloc anterior) i un a la integració laboral dels immigrants.

La plasmació d'altres dimensions es retarda per a més endavant. Aquestes altres dimensions impliquen considerar la pobresa i l'exclusió com un procés pluridimensional que pot conduir a un estat de pobresa. En el document s'arreglen les «altres» dimensions sobre les quals no ha estat possible arribar a acord: qualitat de vida i participació social, pobresa persistent i ocasional, accés a serveis públics, pobresa i dependència de prestacions

públiques i familiars. Malgrat tot, pareix que començar a desenvolupar fonts estadístiques que permetin aconseguir aquests indicadors periòdicament és la via correcta per millorar el grau de coneixement que tenim de l'exclusió social a la nostra comunitat autònoma. (Vegeu quadre A III-132.)

9.6.

LES ORGANITZACIONS ASSOCIATIVES

Les associacions sense ànim de lucre, les fundacions, els col·legis professionals, les associacions de tipus laboral i de tipus empresarial sense ànim de lucre, com també els sindicats i les entitats no lucratives la finalitat de les quals són el foment de l'esport inscrites oficialment en els registres de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears d'acord amb el que disposa l'article 12.5 de l'Estatut d'autonomia, formen part de tot el teixit associatiu a les Illes Balears, que s'articula per mitjà de diferents registres amb la finalitat de donar-hi la publicitat que recull l'article esmentat.

Els registres d'associacions són públics i tenen per finalitat garantir la publicitat, en compliment del que disposa l'article 22.3 de la Constitució espanyola de 1978, de les associacions que desenvolupen les seves activitats en un territori concret.

El Registre d'Associacions de les Illes Balears, està adscrit a la Direcció General de Relacions Institucionals de la Conselleria de Presidència del Govern de les Illes Balears.

A més d'aquest registre, hi ha també un registre oficial a la Conselleria de Treball i Formació per a totes les entitats no lucratives de tipus laboral, sindical o empresarial, i un a la Direcció General d'Esports per a les entitats sense finalitat lucrativa que es dediquen al foment de l'esport.

Cal esmentar que l'Administració manté diversos censos registrals en els quals s'han d'inscriure les associacions sense perjudici de la inscripció prèvia en el Registre d'Associacions de les Illes Balears, i que hi ha també diferents registres municipals de participació ciutadana. Molts dels registres existents sols han canviat, l'any 2007, el nom de la direcció general o de la conselleria a la qual estaven adscrits.

- Associacions de pares i mares d'alumnes: Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura.
- Associacions de consumidors i usuaris: Direcció General de Consum de la Conselleria de Salut i Consum.
- Associacions prestadores de serveis socials: Direcció General de Planificació i Formació de Serveis Socials de la Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració.
- Associacions juvenils i prestadores de serveis a la joventut: Direcció General de Joventut de la Conselleria d'Esports i Joventut.

També fan part d'aquest informe les associacions i fundacions inscrites als registres estatals que tenen seu i actuacions a les Illes Balears:

- Registre Nacional d'Associacions del Ministeri de l'Interior.
- Registre d'Entitats Religioses del Ministeri de Justícia.
- Registre Nacional d'Associacions de Consumidors del Ministeri de Sanitat i Consum.
- Registre Nacional de Fundacions d'Acció Social del Ministeri de Treball i Afers Socials.

I, per acabar, convé esmentar també que s'han tingut en compte, tot i no estar registrades a les Balears, les diferents delegacions d'associacions que treballen a les nostres illes.

9.6.1. EL DRET D'ASSOCIACIÓ AL NOSTRE PAÍS

En l'apartat legislatiu nacional cal esmentar que cap llei, decret o ordre adreçada al sector associatiu ha sortit a la llum durant l'any 2007. Tampoc no han aparegut a les Balears cap referència a les associacions, llevat de les ordres de subvencions de les diferents conselleries, consells insulars i ajuntaments.

Pel que fa a l'adaptació de les associacions a la Llei 1/2002, cal dir que continuem a un ritme lent tot i que les associacions, segons la Llei, disposaven d'un any per adaptar-s'hi. El fet de no preveure cap tipus de mesura administrativa per a les associacions no adaptades ha fet que el procés d'adaptació es vagi fent a mesura que les diferents associacions en veuen la necessitat.

A final de 2007 eren ja un total 3.586 entitats registrades al Servei d'Entitats Jurídiques les que s'havien adaptat. L'any 2007 es resolgueren 401 expedients d'adaptació, cosa que significa que d'aquest registre ja s'ha adaptat el 50,24% de les associacions.

La mateixa situació hi ha amb les fundacions, que han d'adaptar els seus estatuts a la Llei 50/2002. Durant el 2007 ja n'hi havia 158 d'adaptades. El total de fundacions adaptades d'aquest registre ja supera el 66%.

En ambdós casos podem dir que prop del 58,32% d'associacions ha regularitzat la seva situació i, per tant, són les que podríem considerar, hipotèticament, bones i suposar que són les que realment funcionen. Tot i així, veient que cada any va pujant una mica el nombre d'associacions que adequen els seus estatuts cal esperar que els proper anys la xifra vagi augmentant.

Continuam pensant que el ritme d'adaptació és molt lent i fa pensar que moltes estan inactives. També s'ha de seguir insistint en el sistema registral de les associacions i, sobretot, com donar-les de baixa. Actualment, sols es pot fer per petició de l'associació o per sentència judicial ferma.

El procés per donar de baixa una associació és una mica complex i, a més, no hi ha consciència ni obligació de donar de baixa l'associació i això fa que no disposem d'unes dades reals.

Cal comentar també que actualment, tot i que al web hi ha les bases de dades de les entitats registrades al Servei d'Entitats

Jurídiques de la Direcció General de Relacions Institucionals, la classificació de les entitats és molt confusa. Es manté una classificació de 119 ítems, molts dels quals repetits i amb una classificació d'entitats molt aleatòria.

A més, no s'ha actualitzat en cap moment aquesta classificació, i fins i tot podríem dir que en alguns moments fa servir un llenguatge sexista. Algunes classificacions no hi apareixen, com ara les associacions de dones, que algunes surten sota el títol d'«associacions reivindicatives», o les associacions d'immigrants, que ho fan sota l'epígraf «moviments migratoris».

9.6.2. L'EVOLUCIÓ DE LES ASSOCIACIONS REGISTRADES

De les dades facilitades pel Servei d'Entitats Jurídiques, se'n desprenen les dades següents:

A la secció primera, associacions en general	6.272
A la secció segona, federacions	86
A la secció tercera, juvenils	781

A més de les dades obtingudes del web, hi ha:

Fundacions	238
Col·legis professionals	41

Al registre de la Direcció General d'Esports de la Conselleria d'Esports i Joventut hi ha inscrites aquestes entitats:

Federacions esportives	47
Clubs esportius	2.095
Associacions de promoció del temps lliure i esportives	301

Als registres d'àmbit nacional hi ha associacions i fundacions amb seu i activitats a les Illes Balears:

Registre Nacional de Consumidors del Ministeri de Consum	2
Registre Nacional de Fundacions d'Acció Social del Ministeri de Treball i Afers Socials	2
Registre Nacional de Fundacions Culturals del Ministeri d'Educació i Cultura	4
Associacions del Registre Nacional del Ministeri de l'Interior	189
Associacions estrangeres del Registre Nacional del Ministeri de l'Interior	1
Federacions del Registre Nacional del Ministeri de l'Interior	6
Entitats catòliques del Ministeri de Justícia	245
Confessions minoritàries del Ministeri de Justícia	60
Fundacions canòniques del Ministeri de Justícia	6
Delegacions d'associacions nacionals o d'altres comunitats autònomes	49

En total hi ha a les Illes Balears 10.425 entitats sense ànim de lucre que desenvolupen activitats de tot tipus a les Illes Balears d'un total de set registres consultats. Hi ha una un increment respecte a l'any anterior d'unes 1.215 associacions. (Vegeu els quadres A III-133, A III-134 i A III-135.)

Una vegada més s'ha de destacar que va millorant l'accés als diferents registres gràcies a la tasca d'informatització i a les facilitats d'accés als ciutadans, si bé en la gran majoria els registres són desconeguts. Cal recordar que la majoria de registres ho

són a títol informatiu i, per tant, aquesta és la informació que ha d'estar a l'abast de la ciutadania. (Vegeu els quadres A III-136 a A III-147).

Resta com a assignatura pendent conèixer el nombre total de voluntaris que mouen les diferents associacions i també el volum real de despesa que generen.

També manca per veure el percentatge d'ocupació laboral que ofereixen les diferents associacions per poder fer una valoració de la incidència d'aquestes associacions al PIB de les Balears.

9.6.3. LES ASSOCIACIONS JUVENILS

A final del 2007 hi havia inscrites al Cens d'entitats juvenils i entitats prestadores de serveis a la joventut 400 entitats. És evident que la xifra no coincideix amb la subministrada pel Servei d'Entitats Jurídiques, ja que en el segon cas només hi ha les entitats constituïdes a l'empara del Decret 397/1988, d'associacions juvenils, mentre que la Direcció General de Joventut, responsable del cens esmentat, també comptabilitza totes les entitats que d'una manera o altra treballen amb o per a col·lectius juvenils.

L'any 2007 es varen registrar al Servei d'Entitats Jurídiques cinc associació juvenils, mentre que en el mateix període s'inscriviren al Cens de la Direcció General de la Joventut un total de 17 entitats de les diferents illes. Des de la creació del Cens l'any 1997, en el qual d'ofici s'inscrivieren un total de 222 entitats, s'ha incrementat en unes 178 noves entitats.

9.6.4. LES ASSOCIACIONS AMB VOLUNTARIAT

Tot i que no és possible determinar quantes associacions de les Illes Balears disposen de persones voluntàries, ja que no disposem de cap registre d'aquest tipus d'associacions, tot i que així es preveia a la Llei del voluntariat (BOIB de 28 de maig de 1998), sí que és possible determinar que, arran d'un mostreig realitzat a un total de 42 associacions, el total de voluntaris que desenvolupen algun tipus de serveis voluntaris és de 9.725. (Vegeu els quadres A III-138.)

La Plataforma del Voluntariat de les Illes Balears agrupa ja 16 d'aquestes entitats.

La situació laboral dels nousvinguts es troba en un moment d'inestabilitat amb els primers indicis de la crisi a la construcció i els increments d'aturats, amb forta representació dels immigrants ocupats dins aquest sector. Les contrapartides en drets, com el cas de l'accés al sistema de salut, continuen augmentant i arriben cada vegada més a un major nombre de persones immigrades. Mentrestant, el sistema institucional va modificant la seva estructura, cercant noves formes d'afrontar els problemes socials i reptes, com el de la integració, que es planteja com a forma d'anar normalitzant el notable canvi social experimentat.

9.7.

IMMIGRACIÓ

El fenomen de la immigració a les Illes Balears comença a ser un aspecte quotidià més de la nostra realitat. Es troba en un període d'assentament, però això no implica que no continuï produint-se tot un seguit de situacions que denoten la vulnerabilitat i desigualtat social dels nousvinguts, sobretot en el cas dels procedents dels països extracomunitaris.

Els permisos de residència augmenten de forma considerable, a falta de noves regularitzacions. Els increments més importants han tingut com a causa la incorporació de nous països a la UE. De tota manera els casos de règim general han superat els registres del període 2005-2006, per tant també experimenten un ascens, tendència que es mantindrà amb els processos de reagrupació familiar.

9.7.1. ANÀLISI DEL PERMÍS O TARGETA DE RESIDÈNCIA

Es considera estrangera qualsevol persona que no disposa de nacionalitat espanyola, ara bé, dins aquest col·lectiu hi ha diferències significatives entre els que provenen de la Unió Europea i els d'altres indrets, ja que els primers tenen més drets i, en canvi, els immigrants extracomunitaris necessiten l'autorització de residència per poder viure a Espanya amb un cert reconeixement dels seus drets. En general, les persones que resideixen regularment a Espanya tenen coberts els drets i deures bàsics establerts a la Constitució espanyola.

Al marge de les possibilitats descrites en el paràgraf anterior hi hauria la població que no disposa d'autorització de residència, la qual seria objecte d'una important restricció de drets, agreujada per la permanència en el territori en una situació d'irregularitat per la manca de permisos en regla. A pesar d'aquesta situació, tenen coberts

determinats drets fonamentals, com l'accés a l'educació bàsica, a la justícia, als serveis socials bàsics i a l'assistència sanitària.

A continuació es presenta l'estat de la qüestió referit a la població estrangera i la tinença de targeta o autorització de residència a l'Estat espanyol. Per tal de poder tenir una visió més àmplia de l'evolució que ha experimentat el procés de tinença de targeta o autorització de residència, podem comparar les dades generals, presentades pel Ministeri de Treball i Afers Socials, corresponents al període comprès entre desembre de 2004 i desembre de 2007.

Per al conjunt de l'Estat, el desembre de 2004 el total de targetes o autoritzacions de residència se situa en 1.977.291 (1.305.041 de règim general i 672.250 de règim comunitari). Aquest nombre s'incrementa durant 2005, ja que pel desembre d'aquest any arriba a 2.738.932 targetes (1.958.091 de règim general i 780.841 de règim comunitari). L'increment continua, i se situa el desembre de 2006 en 3.021.808 (2.092.095 de règim general i 929.713 de règim comunitari). L'any 2007 aquesta xifra se situa en 3.979.014 persones, de les quals 2.357.218 es corresponen amb el règim general i 1.621.796 amb el comunitari. A més, si considerem la distribució per sexe i edat d'aquest darrer any, el 45,65% són dones i el 54,35% homes, la mitjana d'edat se situa en 33,2 anys i el 83% del total d'immigrants té entre 16 i 64 anys. Això indica que es tracta d'una població laboralment activa, amb una mitjana d'edat molt jove i principalment masculina (a

pesar de les diferències que se produeixen segons el lloc de naixement, ja que en ocasions són majoritàries les dones).

Com es pot observar la tendència a anat cap a l'augment continuat del nombre de targetes o autoritzacions de residència. Això respon a dues qüestions: per una banda, al procés de creixement demogràfic de població immigrant estrangera i, per l'altra, a un aspecte derivat d'aquesta circumstància, que és el major nombre de població immigrant en situació de regularitat jurídica.

Una radiografia més concreta permet situar-nos a les Illes Balears: l'evolució ha seguit la mateixa línia de la resta de l'Estat; és a dir, un augment constant de les targetes o permisos de residència, sobretot durant el període comprès entre desembre de 2004 i desembre de 2005, amb un l'increment espectacular que assoleix un percentatge del 48,71% més de targetes expedides a població immigrant no comunitària. En el paràgraf següent analitzam les dades amb més detall.

L'any 2004 acaba amb 92.028 permisos vigents (42.686 de règim general i 49.342 comunitari). En aquest moment és superior el nombre permisos en vigor de ciutadans comunitaris. Durant període que comprèn des de desembre de 2004 fins a desembre de 2005, és quan es produeix l'augment més important (dins el tram temporal analitzat) de permisos a estrangers no comunitaris, tal com mostren les dades. Es produeix un augment total del 27,79%, amb 117.605 permisos l'any 2005, 63.480 dels quals corresponen al tipus de règim general, que és el que experimenta un major increment a conse-

quència, sembla, de la reforma de la normativa vigent i la regularització dels immigrants extracomunitaris. Pel que fa al tipus de residència comunitària, aquesta s'incrementa en el 9,69%, amb 54.125.

El mes de desembre de 2006 el nombre de targetes o autoritzacions de residència se situa en 130.752, 70.150 de les quals corresponen al règim general. Aquest tipus sembla que té un creixement més estable, amb un augment respecte a l'any anterior del 10,51%. Pel que respecta al tipus de règim comunitari, se situa en 60.602, amb un increment sobre l'any anterior del 11,97%, a causa en part a l'entrada de nous països membres a la UE.

L'any 2007 es torna a incrementar notablement el nombre de permisos o targetes, sobretot en el cas de règim comunitari: al desembre n'hi ha un total de 166.936 registrades a les Illes Balears (79.105 corresponen al règim general i 87.831 al comunitari). Però analitzem ara més detingudament aquestes dades, tenint en compte la distribució per sexe, edat, tipus de targeta o motiu d'adquisició i nacionalitat. (Vegeu el quadre A III-139.)

La distribució per sexe de la població immigrant és irregular i hi ha diferències segons el lloc de naixement, sense oblidar l'heterogeneïtat i complexitat del fenomen. Es presenta una mitjana general dels casos que tenen permís de residència: en aquest cas, de les 166.936 persones amb permís de residència, el 52,07% són homes i el 47,93%, dones.

Per edat, la població es concentra en la franja de 16 a 64 anys, 136.894 persones, xifra que representa el 82% del total; la

resta es distribueixen en menors de 16 anys, 19.849 persones (11,89%), i en majors de 64 anys, el grup més minoritari amb 10.191 persones (6,10%).

Els motius pels quals es demana l'expedició de l'autorització de residència poden ser diversos, ja sigui per contracte laboral, continuïtat de la situació que va permetre l'autorització anterior (al cap de cinc anys es pot sol·licitar la residència permanent), per reagrupació familiar o perquè tenen ingressos ja que no depenen d'un treball remunerat (cas que dóna dret a la residència no lucrativa) o ser de la Comunitat Europea. El principal motiu és la categoria de règim comunitari, amb 87.831 persones (52,61%), la resta, 79.105, es refereixen a situacions com ara treballadors contractats (32.041), motius de residència permanent perquè duen més de cinc anys de residència al país (31.363), el 18,78%, residència no lucrativa, entre els quals s'inclouen els casos de reagrupació familiar, 15.109 persones, que representen un 9,05%, i els motius per treball per compte propi són insignificant (592 persones). Aquestes dades es poden observar amb més detall en el quadre A III-140.

Pel que fa als permisos per a immigrants de règim no comunitari, hi ha diferents modalitats, que van des de la inicial a la permanent. Les més destacades durant el 2007 són les de primera renovació, el 37,55% dels casos, i definitiva o permanent, amb el 39,65%. (Vegeu el quadre A III-141.)

Segons la procedència, les zones amb més presència són: Europa, amb 82.844 persones; Amèrica Llatina, 45.438; Àfrica, 30.866, i Àsia, amb 7.025 persones. Quant a la distribució per nacionalitats

d'origen i el pes proporcional dins de cada una d'aquestes àrees, a Europa destaquen Alemanya, amb una representació del 22,05%, i Regne Unit, amb el 18,07%. També hi tenen una forta presència els països que s'han incorporat recentment a la UE, com és el cas de Romania, amb el 10,34%, i Bulgària, amb el 8,57%.

D'Amèrica Llatina, els procedents de l'Equador presenten el percentatge més elevat, el 30,21%, del total d'immigrants procedents d'aquesta zona; els procedents de Colòmbia se situen en segona posició, amb el 20,52%, seguits dels argentins, amb el 17,53%. Darrer hi ha nacionalitats d'origen amb menys importància percentual, com el cas de l'Uruguai, Cuba, el Perú i Bolívia, que representen el 6,16% i el 3,73% dels procedents d'Amèrica Llatina.

El continent africà se situa en tercera posició, quant a nombre de persones amb permís o targeta de residència. Destaquen sobre la resta els nacionals del Marroc, amb el 75,09% dels casos; els següents quant a percentatge són els de Nigèria, amb el 6,95%, i de Senegal, amb el 6,79%.

D'Àsia procedeixen 7.025 persones amb permís o targeta de residència, la major part, el 56,47%, de la Xina. El segon país en importància és Filipines, amb el 17,41%.

Podem concloure breument amb l'observació d'una tendència creixent de targetes o autoritzacions de residència, espectacular en el cas dels immigrants extracomunitaris durant l'any 2005 i dels procedents de països de la UE el 2007, com a conseqüència de les noves incorporacions; si bé pareixia que l'increment tendia cap a l'es-

tabilització el 2006, les dades de 2007 indiquen que les xifres continuen augmentant, i així continuaran, almenys mentre es consolidi el procés de reagrupació familiar.

9.7.2. L'OCUPACIÓ I LA IMMIGRACIÓ

Segons dades de l'Observatori del Treball de les Illes Balears, el 2007 es va registrar una mitjana anual de 80.716 treballadors d'origen estranger d'alta a la Seguretat Social; respecte al 2006 aquestes dades representen un augment del 9,5%. A més, es corresponen amb el 17,7% del total de treballadors afiliats (el 2001 se situaven en el 8,5% del total). Pel que fa a l'origen geogràfic d'aquests treballadors, el 43% procedirien de la UE i el 57% restant de països extracomunitaris. Pel que sembla, s'ha produït el 2007 una evolució inversa entre ambdós col·lectius: un fort increment dels treballadors d'origen comunitari (32,4%), mentre els extracomunitaris han descendit el 3,1%, respecte al 2006.

Sembla que la crisi de la construcció comença a tenir efectes sobre els treballadors immigrants que fan feina en aquest sector. Pel que fa a la situació d'atur, tot sembla indicar que serà a partir de juny de 2007 quan es comença a notar l'increment interanual, més elevat a Mallorca i Menorca, on aquesta variació arriba al 3,3%. Si bé és el sector dels serveis el que acumula el major percentatge de desocupats, el 77,5%, el sector de la construcció és el que experimenta un ascens més notable, relacionat amb l'augment de l'atur en el sector de la construcció, i hi ha un augment de la representació d'immigrants dins les dades d'atur en general,

amb el 22,8% d'aturats com a mitjana del 2007. El 65,7% són originaris de països extracomunitaris i el 31,6% són treballadors de la construcció.

9.7.3. LA IMMIGRACIÓ I LA SALUT

Juntament amb l'augment progressiu de la població immigrant, es produeix un augment del nombre de targetes sanitàries. Si comparem les dades de 2006 amb les de 2007, el nombre de nascuts a l'estranger amb targeta sanitària s'ha incrementat aproximadament, des de gener de 2006, en el 16%. Aquest col·lectiu representa l'any 2007 el 17% del total. Respecte a la distribució per origen, aproximadament el 76% són immigrants provinents de països extracomunitaris. Una altra dada significativa és el fet que el 25% dels nascuts a l'estranger que disposen d'aquest servei es consideren persones sense recursos.

9.7.4. NOVETATS INSTITUCIONALS AMB RELACIÓ A LA IMMIGRACIÓ

El Decret 9/2007, de 6 de juliol, del president de les Illes Balears, determina la composició del Govern i estableix una nova estructura de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, mitjançant la creació, l'extinció i la modificació de diverses conselleries. ES produeix un canvi important, ja que desapareix la Conselleria d'Immigració i Cooperació, substituïda per la nova Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració; les seves competències i estructura orgànica bàsica s'estableixen en el Decret 11/2007, d'11 de juliol, del president de les Illes Balears.

En virtut d'aquest decret, la seva estructura és la següent:

- Secretaria General
- Direcció General d'Atenció a la Dependència
- Oficina de la Defensa del Drets del Menor
- Direcció General de Menors i Família
- Direcció General de Cooperació
- Direcció General d'Immigració

Pel que fa a immigració, la Direcció General d'Immigració té com a principals funcions atendre la població immigrant, donar suport a la integració social i laboral de la immigració i vetllar per les relacions amb comunitats i entitats associatives de residents nousvinguts.

Dins d'aquestes funcions, es poden citar algunes de les actuacions dutes a terme l'objectiu de les quals ha estat la població immigrada.

El foment del teixit associatiu apareix com una prioritat dins el marc del II Pla Integral d'Atenció a les Persones Immigrades de les Illes Balears i del Conveni de col·laboració amb el Ministeri de Treball i Afers Socials per desenvolupar actuacions dirigides a l'acolliment i integració de persones immigrades, així com de reforç educatiu. Per garantir la continuïtat d'aquestes accions, el conveni es prorroga anualment. La Conselleria d'Immigració i Cooperació va considerar prioritari promoure l'organització i el desenvolupament d'activitats i programes dirigits a

acollir i integrar aquesta població, per la qual cosa va iniciar la feina des de les mateixes associacions, i són preferents les entitats formades principalment per persones immigrades.

Just iniciat l'any 2007, el 8 de gener, mitjançant una resolució de la consellera d'Immigració i Cooperació es va establir la convocatòria d'ajudes dirigides a entitats socials sense ànim de lucre per organitzar i desenvolupar activitats i programes relacionats amb l'acolliment i la integració social dels nousvinguts, però la demanda va ser elevada i el pressupost molt limitat, per la qual cosa es van denegar moltes sol·licituds. El mes d'octubre de 2007 s'obre una altra convocatòria, amb una resolució de la consellera d'Afers Socials, Promoció i Immigració dirigida novament a les entitats esmentades i als programes d'acolliment i integració.

La Direcció General de Cooperació exerceix les funcions relatives a la cooperació social i a les relacions i la solidaritat amb altres pobles. Les actuacions adreçades als països d'origen dels immigrants han continuat al llarg de 2007, amb la convocatòria d'un seguit d'ajudes destinades a les

organitzacions sense ànim de lucre que duen a terme aquesta tasca. Mitjançant una resolució de la consellera d'Immigració i Cooperació de 21 de febrer de 2007 s'aprovà una convocatòria de subvencions per executar projectes de cooperació al desenvolupament en països empobrits, per als anys 2007 i 2008.

S'hi estableix que poden ser objecte de subvenció els projectes de cooperació al desenvolupament que s'executin en països empobrits d'arreu del món, i també d'elaboració de prospeccions o estudis previs sobre aquests tipus de projectes. Per a l'any 2007 s'assigna un import màxim de 2.600.000 euros. Poden ser beneficiàries de les ajudes que s'atorguin en matèria de cooperació al desenvolupament:

- Les entitats de titularitat privada sense ànim de lucre de les Illes Balears.
- Les associacions de l'Estat espanyol que tenen delegació permanent i activa a les Illes Balears.
- Les fundacions o altres entitats sense ànim de lucre estatals que tinguin el seu àmbit d'actuació a les Illes Balears.